

Museum Vest

Plan for samlingsforvaltning

2022 – 2025

(Offentlig versjon)

Forord

Plan for samlingsforvaltning 2022-2025 er utarbeidet av Lisa Amalie Elle, fagsjef for forvaltning, i samarbeid med avdelingene i Museum Vest. Forvaltningsforum har vært referansegruppe for prosjektet og gjennomføringsplanen og planutkast har blitt lagt frem og diskutert i gruppens møter 8. juni, 9. september og 29. oktober 2021. Avdelingene har utarbeidet innholdet i de avdelingsvise handlingsplanene i kapittel 3. Planen var avslutningsvis på høring hos alle avdelingslederne i Museum Vest.

Jeg vil takke for gode diskusjoner og innspill underveis i planarbeidet og ser nå frem til at vi sammen skal jobbe med planen som et aktivt styringsdokument i utvikling og forvaltning av samlingene i Museum Vest.

Askøy 10. februar 2022

Lisa Amalie Elle

Fagsjef for forvaltning
Museum Vest

Innhold

1.	Innlending.....	4
1.1	Avgrensninger og struktur.....	5
1.2	Styrende dokumenter	5
1.2.1	Museum Vests vedtekter og ICOMs museumsetiske regelverk.....	6
1.2.2	Museum Vests strategiske veikart	7
1.2.3	Statlige føringer	8
1.2.4	Fylkes- og kommunedelplaner	11
1.2.5	Samlingsplan for musea i Vestland og samhandlingsplan for privatarkiv.....	12
1.2.7	Andre føringer	13
1.3	Oppfølging, organisering, samarbeid og kompetanseutvikling.....	14
1.4	Helse, miljø og sikkerhet (HMS)	15
1.5	Klima, miljø og bærekraft.....	17
2.	Status og mål for Museum Vests samlingsforvaltning	18
2.1	Beskrivelse av samlingene	18
2.2	Utvikling av samlingene.....	20
2.2.1	Status.....	20
2.2.2	Utfordringer.....	22
2.2.3	Mål.....	22
2.3	Informasjon om samlingene.....	23
2.3.1	Status.....	23
2.3.2	Utfordringer.....	26
2.3.3	Mål.....	27
2.4	Bruk av samlingene	28
2.4.1	Status.....	28
2.4.2	Utfordringer.....	31
2.4.3	Mål.....	31
2.5	Bevaring av samlingene.....	31
2.5.1	Status – magasin.....	32
2.5.2	Magasintiltak	33
2.5.3	Objekter oppbevart i utstillinger og andre formidlingsarenaer	34
2.5.4	Bygningsvern	36
2.5.5	Sikring av kulturhistoriske verdier	39
2.5.2	Utfordringer.....	39
2.5.3	Mål.....	39
	Kapittel 3 Handlingsplan	41

1. Innledning

Styret i Stiftelsen Museum Vest vedtok 23.02.2021 et strategisk veikart for perioden 2021-2025. Veikartet inneholder de fem innsatsområdene formidling, fornying, samlingsforvaltning, fellesskap og forskning. Innsatsområdene har videre egne fokusområder som skal følges opp i egne planer. Plan for Samlingsforvaltning skal bidra til realisering av det strategiske veikartet med fokus på innsatsområdet samlingsforvaltning.

Illustrasjonen viser hvordan Museum Vests strategiske veikart er planlagt implementert.

Den foreliggende planen avløser *Plan for Samlingsforvaltning 2018-2020*. Utgangspunktet er denne gangen preget av at Museum Vest har vokst gjennom konsolideringen med Bergens Sjøfartsmuseum, samlingsforvaltningsstandarden Spectrum har kommet i ny versjon (5.0), det foreligger en ny stortingsmelding for museumsfeltet og en konkretisering av det museumsetiske regelverket. I tillegg har rammene for den offentlige forvaltningen endret seg i vår region, gjennom opprettelsen av Vestland fylke og Øygarden kommune. Planen tar ikke minst utgangspunkt i den interne utviklingen i samlingsforvaltningen i Museum Vest. Mye bra arbeid ble gjort i den foregående planperioden, men mye ligger også foran oss.

Formål med planen er å inngå i en helhetlig museumsfaglig utvikling av Museum Vest og i den sammenheng være et orienterings- og styringsverktøy for hele organisasjonen. Den må derfor ses i sammenheng med planene for forskning og formidling.

1.1 Avgrensninger og struktur

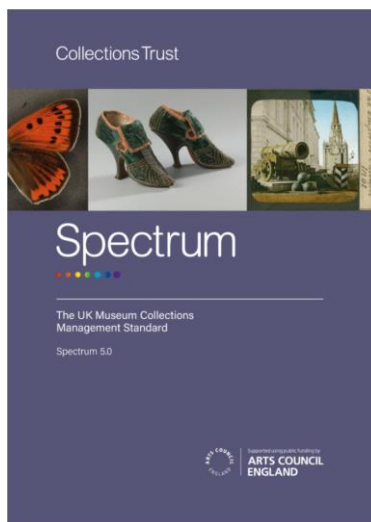
Forvaltningsplanen gjelder for alle samlingskategorier Museum Vest har ansvaret for¹. Forvaltningen skal basere seg på Kulturrådets anbefalte standard for samlingsforvaltning, Spectrum, versjon 5.0.

Planen deles derfor inn i Spectrums fire hovedkategorier for arbeid med museumssamlinger:

utvikling av samlingene, informasjon om samlingene, bruk av samlingene og bevaring av samlingene.

Innenfor disse fire hovedkategoriene gjøres det opp status og legges frem mål for planperioden.

Planen er godkjent av Museum Vests styre og gjelder ut 2025.

Spectrum er en standard for samlingsforvaltning utarbeidet i Storbritannia og fra 2016 anbefalt brukt i norske museer. Versjon 5.0 ble lansert på norsk av Kulturrådet i 2021 (Spectrum 5.0, Collection Trust).

Planen inkluderer en handlingsdel (kapittel 3) som spenner over hele planperioden. Den består av en fellesdel for tiltak som angår alle avdelingene i Museum Vest og en del som gjelder tiltak knyttet til den enkelte avdeling. Handlingsdelen revideres hvert år og er det viktigste verktøyet for å sikre at målene for planperioden oppfylles. I handlingsplanene refereres det til handlingsplanene for formidling- og forskning i tilfeller der det er relevant.

1.2 Styrende dokumenter

Nedenfor følger en gjennomgang av styrende dokumenter som er av særskilt relevans i arbeidet med Museum Vests samlinger. Det er et stort mangfold av lovverk, planer, politiske føringer og liknende som er relevant for museenes arbeid, og gjennomgangen er ikke ment å være fullstendig. Referanser

---

¹ Planen gjelder for følgende samlingskategorier: gjenstander, båter, foto, privatarkiv, lyd, film, kunst, arkeologisk materiale og kulturhistoriske bygninger. Naturhistorisk materiale behandles i planen som en del av gjenstandssamlingen da det er snakk om svært få objekter. Følgende dekkes ikke av planen: forvaltning av Museum Vests husarkiv, forvaltningen av Museum Vests innbo og bygg utenfor samlingene.

til konkret innhold i lover, planer, standarder o.l. henvises det i hovedsak til i konkrete tilfeller senere i planen og ellers i rutinebeskrivelser.

Det arbeides fortløpende med å få på plass oppdaterte rutiner for arbeidet med samlingene, tilpasset Spectrum 5.0. Gjeldende rutiner er per i dag tilgjengelig på Museum Vests fellesområde under Forvaltning-rutiner. I planperioden er det et mål å gjøre området for samlingsforvaltning på Museum Vests intranett inkludert dokumentbiblioteket lettere å orientere seg i.

1.2.1 Museum Vests vedtekter og ICOMs museumsetiske regelverk

I vedtektene fremgår det at Museum Vest har driftsansvar for Norges Fiskerimuseum, Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene, Kystmuseet i Øygarden, Herdla Museum, Nordsjøfartmuseet, Fjell Festning, Bjørn West Museet og Bergens Sjøfartsmuseum. Det legges ikke føringer for forvaltningen av samlingene, men under §1 beskrives en del av museets formål som å «samle inn, forske i, formidle og stille ut materielle vitnesbyrd» samt følge ICOMs museumsetiske regelverk. I 2021 ble det av Norsk ICOM vedtatt en konkretisering av det museumsetiske regelverket, *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge*, og det er i utøvelsen av museumsarbeidet naturlig å se dokumentet i sammenheng med de internasjonale retningslinjene.

Norsk ICOM vedtok på årsmøtet i 2021 en konkretisering av det museumsetiske regelverket. Konkretiseringen ble utarbeidet i samarbeid med Norges Museumsforbund og med bred involvering av ansatte ved norske museer.

Det er i regelverket flere paragrafer som har betydning for Museum Vests forvaltningsarbeid, og da særlig nedfelt i «Prinsipp 2: Museer forvalter samlinger på samfunnets vegne og til beste for samfunnsutviklingen»:

Museer har plikt til å anskaffe, bevare og utvikle samlinger som bidrag til å sikre samfunnets naturarv, kulturarv og vitenskapelige arv. Disse samlingene utgjør et viktig felles kulturgode som har en spesiell juridisk status og internasjonalt rettsvern. I dette samfunnsansvaret ligger forvalteroppgaver som

inkluderer aktsomhetsplikt, langsiktig vern, dokumentasjon, tilgjengelighet og avhending under ansvar.

I paragraf 2.1 stilles det krav til at ethvert museumsstyre skal vedta en skriftlig innsamlingsplan som skal offentliggjøres. Planen skal omhandle innsamling, bevaring og bruk av samlingene. Prinsippet inneholder for øvrig paragrafer som har betydning for anskaffelser til museumssamlingene, avhending av samlingene og samlingsforvaltning for øvrig. Det vil i planen bli vist til aktuelle paragrafer når det er av betydning for Museum Vests forvaltningspraksis.

I konkretiseringen av det etiske regelverket er det formulert åtte kjerneverdier for norske museer, og generelt vektlegges det at museene må ha fokus på museumsetiske problemstillinger og at etiske vurderinger må gjøres ut fra rammebetingelsene i en konkret situasjon. I Museum Vest skal aktuelle problemstillinger brukes som utgangspunkt for brede museumsetiske diskusjoner, og forvaltningsforum er et av stedene dette skal finne sted. Ansatte oppfordres derfor til å melde inn saker som kan diskuteres i en museumsetisk kontekst for å veie løsninger opp mot alternative valg.

§11 i Museum Vests vedtekter henviser til avtalene mellom Museum Vest og de tilsluttede museene. I avtalene reguleres forvaltning og utvikling av samlingene. Alle avtalene ligger tilgjengelig på Museum Vests intranett under organisasjon-konsolideringsavtaler.

1.2.2 Museum Vests strategiske veikart

Museum Vest vedtok i 2021 et strategisk veikart med visjonen: Tett på menneskene og livet langs kysten og på havet. Misjonen er å inspirere til refleksjon om fortiden, gjøre samtiden mer forståelig og bygge et felles verdigrunnlag for framtiden. Vi samler inn, bevarer, forsker på, formidler og stiller ut historier fra menneskers liv langs kysten og på havet. Vi skal være et synlig og relevant museum som utvikler ny kunnskap innen våre felt og formidler denne på en engasjerende og aktuell måte til alle våre målgrupper. Gjennom samarbeid og fornying skal vi styrke arbeidet med formidling, forskning og samlingsforvaltning. Til grunn for dette arbeidet ligger verdiene åpen, engasjert og troverdig.

Samlingene våre kan bringe oss tettere på menneskene og livet langs kysten og på havet gjennom sin materialitet og tilhørende dokumentasjon. For å oppnå dette kreves det at det enkelte objekt er godt dokumentert og bevart, slik at fortolkning og formidling av samlingene i praksis er mulig. Det er derfor viktig å sikre kvalitet i alle ledd av forvaltningsarbeidet.

Under innsatsområdet samlingsforvaltning er det overordnede målet å sikre en langsiktig bevaring av de fysiske objektene og informasjonen om dem. Samtidig er det en prioritet å gjøre materialet tilgjengelig for publikum. Spectrum skal være vår standard for arbeidet med samlingene og Plan for samlingsforvaltning er et redskap for å prioritere mellom de mange oppgavene innen utvikling, dokumentasjon, bevaring og tilgjengeliggjøring av samlingene. Oppfølging av eksisterende magasin- og sikringsplan skal prioriteres, og fokusområdene i planperioden vil være:

- Skaffe nye og tilfredsstillende magasin som kan erstatte lokaler som skal avvikles.
- Sikre gode rutiner og den nødvendige kompetanseutvikling for alle ansatte som jobber med samlingsforvaltning.
- Sørge for at alle planverktøy for samlingsforvaltning er på plass og godt implementert i organisasjonen.
- Utarbeide og iverksette en strategi for utvikling av samlingene.
- Etablere ordning med bygningsvernkonsulent i samarbeid med vertskommunene.

Det er i det strategiske veikartet fokusområder på tvers av innsatsområdene, og disse behandles i sammenheng med mål og tiltak i planen:

- Etablere og legge godt til rette for funksjonelle fagmiljø/nettverk og fora på tvers av avdelingene.
- Tilstrebe profesjonalitet i alle ledd av organisasjonen (ses i sammenheng med oppfølging av planen under ett).
- Hensynet til klima, miljø og bærekraft skal stå sentralt.
- Søke og oppnå aktivt og formalisert samarbeid med andre museer og institusjoner der dette er formålstjenlig.

1.2.3 Statlige føringer

Museum Vest skal arbeide i tråd med statens museumspolitik slik den beskrives i stortingsmeldinger, statsbudsjettet og de årlige tildelingsbrevene som følger statstilskuddet. Av lovverk er det i forvaltningssammenheng særlig relevant å trekke frem Lov om kulturminner (kulturminneloven) som grunnlag for det marinarkeologiene arbeidet og for forvaltning av de vedtaksfredede bygningene som inngår i samlingen. Av lovverk er for øvrig Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven) og Lov om behandling av personopplysninger (personvernloven) sentrale i arbeidet med utvikling, dokumentasjon og bruk av samlinger. I arbeidet med dokumentasjon og forvaltning av immateriell kulturarv, er Norges ratifisering av UNESCOs

konvensjon om vern av immateriell kulturarv styrende (St.prp. nr. 73 (2005–2006) Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven). Lovverket kommer ikke til å bli beskrevet videre her, men blir henvist til i aktuelle rutinebeskrivelser.

Av statlige føringer vurderes det som mest relevant å vie plass til den gjeldende stortingsmeldingen for museumsfeltet, *Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid*, som ble lagt frem våren 2021.

Betydningen av museenes samlinger gis i meldingen stor plass, og det vektlegges av museene må jobbe aktivt for å sikre kvalitet gjennom en helhetlig samlingsutvikling.

Utvikling av samlingene, gjennom innsamling og prioritering i eksisterende samlinger, skal være et aktivt, planlagt og koordinert arbeid. I meldingen pekes det også på at det bør etableres avtaler som styrker det konsoliderte museet og som er basert på museumsfaglige vurderinger i arbeidet med samlingsutvikling:

Framover ynskjer Kulturdepartementet at alle einingar som inngår i det nasjonale museumsnettverket, sikrar seg skriftlege avtalar om eigar- og ansvarstilhøve etter dei styringsprinsippa som dei finn best eigna for å ivareta det samla museumsfaglege ansvaret. Dette inneber at den konsoliderte eininga må kunna avgjera kva museet skal prioritera å ta vare på for framtida, både av eksisterande objekt og nye erverv. Det vert lagt til grunn at alle musea i det nasjonale museumsnettverket får på plass avtaleverk og ordningar som gjer dette mogeleg (s. 71).

Museum Vest har i dag samarbeidsavtaler som i flere tilfeller krever at vurderinger om avhending og destruksjon skal fattes av eierstyrene. Dette oppleves ikke i dag som en stor utfordring, men rent prinsipielt setter slike vedtekter de museumsfaglige vurderingene i tvil og harmonerer sånn sett ikke med de statlige signalene. Det er også et byråkratiserende ledd at slike vurderinger må innom eierstyrene. Ved en eventuell revisjon av en eller flere av samarbeidsavtalene, bør de statlige forventningene legges til grunn for reguleringen av forvaltningen av samlingen avtalen gjelder for.

Museum Vest har store utfordringer når det gjelder å sikre samlingene tilfredsstillende magasinfasiliteter. Det er dermed betryggende at det i meldingens kapittel 8, *Trygg ivaretaking*, pekes på viktigheten av at museene har gode oppbevaringsforhold og tilstrekkelig sikring, og at dette er noe som også i fortsettelsen vil bli prioritert i investeringsøknader.

Museum Vest har direkte eller indirekte en rolle i tiltak som spesifikt nevnes i meldingen. Disse nevnes her siden de kan få påvirkning på prioriteringer innen samlingsforvaltningen i inneværende planperiode:

- Interregionalt marinarkeologisk samarbeid (IRMAS) er et fellesprosjekt utformet av de tre museene Museum Vest ved Bergen sjøfartsmuseum, Museum Stavanger ved Stavanger

maritime museum og Stiftelsen Norsk Folkemuseum ved Norsk Maritimt Museum. I meldingen er IRMAS kommentert som følger:

Dei tre sjøfartsmusea har lagt fram ei skisse til eit nærare interregionalt marinarkeologisk samarbeid (IRMAS). Prosjektet skal gje den naudsynte økonomiske og organisatoriske ramma for å ivareta og utvikla oppgåver knytte til forskning, forvaltning og formidling. I tillegg til å styrkja fagmiljøa og sikra betre utnytting av ressursar, meiner musea at det særleg er på fylgjande tre område at eit tettare samarbeid vil gje marinarkeologien i Sør-Noreg eit naudsynt fagleg lyft: forskning, utvikling og utdanning (FoU); konservering og samlingsforvaltning; havområde og medverknad frå musea i forvaltninga av desse. Kulturdepartementet meiner forslaget frå dei tre musea skisserer eit godt grep (s. 111-112).

En realisering av IRMAS vil kunne løse en del av utfordringene vi står i når det gjelder etterslep innen forvaltning av den marinarkeologiske samlingen. Det er per i dag store restanser knyttet til registrering, og det drives av den grunn også i liten grad innsamling av nye gjenstander. Manglende forvaltningsfasiliteter hører også med til dette bildet. I 2022 ble det over statsbudsjettet bevilget 1 million til IRMAS. Det er ikke klart hvordan midlene blir disponert.

- Forsvarets museer er anbefalt overført fra Forsvarsdepartementet til Kulturdepartementet, og spørsmål om samarbeid og konsolidering skal vurderes nærmere frem mot 2024. Museum Vest pekes i denne sammenhengen på som et av flere museer i det nasjonale museumsnettverket som er relevant å se til. Vi må derfor være forberedt på å forholde oss til spørsmål om mulig tettere, formelt samarbeid. Dette gjelder antakelig først og fremst for Bergenshus festningsmuseum.
- I meldingen står det at «Dei komande åra vil Kulturdepartementet [...] prioritera investeringsøknader som kan lyfta kystkulturen si historie» (s. 91). Dette er gledelig for Museum Vests del og kan utnyttes positivt blant annet i realiseringen av prosjekter som gjelder samlingsforvaltning. Sikring av store samlinger med opphav i kystkulturen gjennom realisering av et fellesmagasin kan være et prosjekt som gjør seg gjeldende i denne sammenhengen.
- I meldingen (s. 95-96) fremheves de nasjonale museumsnettverkene som velfungerende og det gis signaler om at det kan komme basisstøtte til drift av disse. Museum Vest deltar per i dag i fire museumsnettverk og er nav for et, Det nasjonale museumsnettverket for fiskerihistorie og kystkultur. De tre andre nettverkene er: Det nasjonale museumsnettverket for sjøfart, Nasjonalt museumsnettverk for demokrati og menneskerettigheter og

Bygningsvern - Nettverk for tradisjonshåndverk og bygningsvern. Nettverkene er gode arenaer for å initiere og delta i prosjekter relatert til samlingsforvaltning. I perioden 2021-2023 samarbeider vi blant annet med Det nasjonale museumsnettverket for sjøfart om prosjektet *Digitalisering av tradisjonsbåter ved norske museer*.

1.2.4 Fylkes- og kommunedelplaner

De til enhver tid gjeldende fylkes- og kommunedelplaner som angår Museum Vests strategivalg innen samlingsforvaltning er styrende for prioriteringer innen forvaltning og utvikling av samlingene.

Vestland fylke jobber med en regional plan for kultur, idrett og friluftsliv som skal gjelde for perioden 2023-2035. Inntil denne planen er på plass, styrer fylkeskommunen etter de vedtatte regionale planene fra de tidligere fylkene, Hordaland og Sogn og Fjordane. For Museum Vests del vil dette si *Premiss: Regional plan for kultur 2015-2025*. I planen videreføres mange av satsningene fra den foregående planen, *Regional plan for museum 2011–2015*. Museum Vest er av fylket pekt på som regionalt ansvarsmuseum for Askøy, Fjell, Sund og Øygarden. Dette innebærer at Museum Vest er konsoliderende museum i regionen samt innehar et rådgivende ansvar overfor kommunale og private samlinger. Museum Vest har også det krigs- og okkupasjonshistoriske ansvaret innenfor grensene av det gamle Hordaland fylke.

Vestland fylke har videreført stimuleringsordningen *Museumsløft* som var forankret i planens innsatsområde nummer 16 (s. 72). Ordningen har de siste årene vært begrenset til søknader om støtte til bygningsvern og fellesprosjekter de konsoliderte museene imellom. Museum Vest har fått støtte til flere prosjekter både før og etter fylkessammenslåingen.

Når det gjelder bygningsvern, omtales også ordning med bygningsvernkonsulenter i planen, område nr. 20, *Lokalt kulturminnevern og museum*. Ordningen går ut på at fylket delfinansierer en stilling som skal ha en rådgivende funksjon når det gjelder bygningsvernrelaterte problemstillinger ute i kommunene. Bygningsvernkonsulentene skal være knyttet til et av de konsoliderte museene og konsulenten gir rådgivning innenfor museets regionale ansvarsområde. Museum Vest var en del av denne ordningen til og med 2016. Det er et mål for planperioden at Museum Vest reetablert en tilsvarende tjeneste i samarbeid med Askøy og Øygarden kommune (se kap. 2.5.4 for mer om bygningsvern i Museum Vest).

I påvente av en ny, langsiktig plan for kulturfeltet i Vestland, har fylket vedtatt en [museumpolitikk](#). Føringerne i denne er relevant for Museum Vests samlingsforvaltning fordi de berører saken om nytt

fellesmagasin for museene i Vestland og styrking av Bevaringstenestene ved Museumssenteret i Hordaland.

Museum Vest har museer i alle kommunene innenfor det regionale ansvarsområde samt Bergen kommune og Masfjorden kommune. De enkelte museene må kjenne museumspolitikken for sin kommune og sette seg inn i hvilke føringer dette kan gi for forvaltningen av samlingene. I planen blir det henvist til de enkelte kommunenes museumspolitiske føringer der det er relevant.

1.2.5 Samlingsplan for musea i Vestland og samhandlingsplan for privatarkiv

Det ble for perioden 2015-2020 utarbeidet en samlingsplan for museene i Hordaland i regi av Museumssenteret i Hordaland v/Bevaringstenestene. Arbeidet var forankret i *Regional plan for museum 2011–2015*, der en slik plan var et av tiltakene. Planen omhandlet både innsamling og forvaltning av eksisterende samlinger. Den skulle videre gi en samlet oversikt over samlingene og bidra til utvikling av systemer og rutiner for samhandling, for å oppnå en mer rasjonell samlingsforvaltning. Planen inneholdt mål for museene i fellesskap, Hordaland fylkeskommunes ansvar og det enkelte museums ansvar.

Som et resultat av planarbeidet, ble det etablert et samlingsråd for museene i Hordaland. Rådet har en representant fra hvert av de konsoliderte museene og er i dag utvidet til å gjelde hele Vestland. Rådet arbeider i tråd med mandatet slik de er beskrevet i *Organisering av Samlingsrådet* (dokument utarbeidet og vedtatt i møte i Samlingsrådet 04.10.2016):

3. Rådet skal styrke og samordne arbeidet ved museene innenfor alle deler av samlingene [...]
4. Samlingsrådet skal være et diskusjonsforum for samlings spørsmål. Rådet skal ta avgjørelser om hvem som skal samle inn hva, sett i lys av tematisk og geografisk ansvarsfordeling museene imellom. Rådet skal ha en koordinerende rolle i arbeidet med eventuelle felles planer for innsamling, samlingsforvaltning og prioritering
5. Samlingsrådet skal være pådriver for dokumentasjon av virksomheter og offentlige institusjoner i sammenheng med omstillinger eller nedleggelse, når dette kan/bør organiseres som fellesprosjekt for flere museer.

Vestland fylke har fulgt opp ønske om tettere samarbeid museene imellom ved å støtte initiativet til utarbeidelse av en ny samlingsplan. Arbeidet gjennomføres i regi av Museumssenteret i Hordaland v/Bevaringstenestene og ferdigstilles i 2022.

I vår region er Fylkesarkivet i Vestland utnevnt av Riksarkivaren til å koordinere det regionale arbeidet med privatarkiv. I 2007 ble det utarbeidet en samhandlingsplan som beskriver rammene for det regionale arbeidet med privatarkiv. Målet med planen er å samordne arbeidet med innsamling,

ordning, katalogisering og tilgjengeliggjøring av privatarkiv i arkivinstitusjoner og museer i Hordaland. Det er satt i gang et arbeid med ny plan for hele Vestland. Inntil ny plan er på plass, vises det til beskrivelsen av Museum Vests slik den er gitt i den foregående planen:

Museum Vest

Avdelinga Norges fiskerimuseums innsamlingsområde er tematisk avgrensa til eksempelarkiv frå verksemdar og organisasjonar innanfor fangst, tilverking og omsetning av fisk og fiskeprodukt. Museets geografiske innsamlingsområde er avgrensa til verksemdar frå Hordaland og organisasjonar – også landsdekkjande – med sete i Bergen. Når det gjeld innsamling av slike arkiv frå noverande Bergen kommune, samarbeider museet med Bergen byarkiv/LAB og skal informere desse om eventuelle tilbod eller mottak av arkiv. Tilsvarande skal museet informere fylkesarkivet når dette gjeld arkiv frå Hordaland utanfor Bergen.

Kystmuseet i Øygarden sitt innsamlingsområde omfattar alle typar privatarkiv frå noverande Øygarden kommune (tidlegare Herdla og Hjelme kommune). Museet er dessutan kommunalt arkivdepot for Øygarden kommune. Museet samarbeider med fylkesarkivet og skal informere dette om tilbod om arkiv som dokumenterer verksemd utanfor innsamlingsområdet.

Fylkesarkivet i Vestland arrangerer jevnlig møter mellom privatarkivaktørene.

1.2.7 Andre føringar

Ved overtagelse av hele samlinger eller enkeltobjekter har det i varierende grad blitt inngått skriftlig avtale mellom giver og museet om overdragelse av eiendomsrett. I de tilfeller der det eksisterer dokumentasjon om overtagelse, har disse varierende ordlyd. Det kan være alt fra et gavebrev, et notat i en mottaksprotokoll eller et utfylt inntaksskjema. I enkelte tilfeller legger slike avtaler føringar for hvordan museet kan utøve forvaltningen. Dette kan for eksempel være krav om at noe stilles ut, krav om at en samling merkes med givers navn etc.

Det er viktig at opplysninger av betydning for forvaltningen knyttes til objektet, fortrinnsvis under «interne opplysninger» i Primus dersom materialet er registrert der.

Motor MSS.00194. I avtalen mellom Museum Vest og Gunnar Mikkelsens Maritime Samlinger står det at navnet «Gunnar Mikkelsens Maritime Samlinger» skal følge samlingen når den stilles ut. Museum Vest har også forpliktet seg til å vedlikeholde samlingen i samarbeid med Bergen Maritime Vernelag. Foto: Museum Vest

1.3 Oppfølging, organisering, samarbeid og kompetanseutvikling

Flere av de felles fokusområdene i Museum Vests strategiske veikart er relevant for det som har med organisering av samlingsforvaltningsarbeidet å gjøre samt kompetanseutvikling:

- Etablere og legge godt til rette for funksjonelle fagmiljø/nettverk og fora på tvers av avdelingene.
- Tilstrebe profesjonalitet i alle ledd av organisasjonen.
- Søke og oppnå aktivt og formalisert samarbeid med andre museer og institusjoner der dette er formålstjenlig.

I tillegg er et av fokusområdene under samlingsforvaltning å sikre den nødvendige kompetanseutvikling for alle ansatte som jobber med samlingsforvaltning.

Forvaltingsforum har siden 2016 hatt som formål å være en møteplass på tvers av avdelingene for informasjon og diskusjon omkring samlingsrelatert tematikk og for oppfølging av den foregående planen for samlingsforvaltning. På tvers av avdelingsstrukturen er det også opprettet to andre grupper som er viktige i arbeidet med oppfølging og utvikling av samlingsforvaltningen, fotogruppen og sikringsutvalget. De tre gruppene skal bidra til å skape et funksjonelt fagmiljø innen samlingsforvaltningen i Museum Vest. Mandat og medlemmer i de enkelte gruppen fremgår på Museum Vests intranett under Organisasjon-Forum, utvalg og grupper.

Kompetansen innen samlingsforvaltning er spredt i organisasjonen, men problemstillingene vi møter i arbeidet vårt, er ofte like. Vi er tjent med å møtes, diskutere felles problemstillinger og å i fellesskap finne de beste løsningene. Vi er også tjent med at ansatte får brukt og utviklet spisskompetanse, og at dette kommer hele Museum Vest til gode, ikke kun samlingen tilknyttet avdelingen vedkommende jobber ved. Vi har ikke ressurser til at hver enkelt avdeling selv skal kunne inneha bredden av kompetanse som skal til for å manøvrere i den mangefasetterte museumshverdagen, og for å sikre en jevn, høy kvalitet i arbeidet jf. fokusområdet om å tilstrebe profesjonalitet i alle ledd av organisasjonen, er det viktig å distribuere kompetansen inn mot oppgavene vi står overfor. For å oppnå dette skal prosjektformen oftere vurderes som arbeidsform i forvaltningsprosjekter. En slik arbeidsform vil kunne fristille enkelte medarbeidere til å i perioder jobbe med leveranser inn mot andre avdelinger i Museum Vest. Museum Vest har utarbeidet en prosjekthåndbok som skal benyttes når denne arbeidsformen brukes.

Det skal i planperioden gjennomføres en kompetansekartlegging i Museum Vest. I videreutvikling av Museum Vests samlede kompetanse innen samlingsforvaltning bør det ses til denne kartleggingen, oppgavene vi står overfor og kompetansen disse krever for å løse dem med høy kvalitet, og til den enkelte ansatts ambisjoner for videreutvikling av egen kompetanse.

I planperioden settes det følgende mål for organisering og kompetanseutvikling innen samlingsforvaltning i Museum vest:

- Videreføre forvaltningsforum, fotogruppen og sikringsutvalget som interne nettverk for utveksling og utvikling av kompetanse innen samlingsutvikling og -forvaltning, og som viktige organ for oppfølging av plan for samlingsforvaltning.
- I større grad benytte prosjektorganisering som arbeidsform i forvaltningsprosjekter for å best mulig utnytte spisskompetanse og derigjennom sikre høy kvalitet i arbeidet.
- Se behovene innen videreutvikling av kompetanse innen samlingsforvaltning i sammenheng med øvrig kompetansekartlegging.
- Søke å initiere og delta i prosjekter med relevans for vårt arbeid innen samlingsforvaltning med andre museer og institusjoner.
- Iverksette tiltak for å i større grad enn i dag integrere det marinarkeologiske feltet i det øvrige samlingsforvaltningsarbeidet ved Bergens Sjøfartsmuseum spesielt, men også i Museum Vest for øvrig. Dette gjelder blant annet deltakelse i forvaltningsforum og i forvaltningsprosjekter internt ved Bergens Sjøfartsmuseum.

1.4 Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Museum Vest hadde i den foregående planperioden som mål å sørge for at HMS ble vurdert som et ledd i planleggingen av forvaltningsprosjekter, og å utarbeide rutiner for ivaretagelse av HMS i det daglige forvaltningsarbeidet. Det skulle også utarbeides rutine for merking og oppbevaring av objekter som representerer en fare for helse, miljø og/eller sikkerhet. Det ble jobbet med begge deler, men vi har fortsatt en vei å gå i å sørge for bedre tilrettelegging for at HMS i praksis kan ivaretas på en god måte i forvaltningsarbeidet. Det hviler her et særlig ansvar hos ledelse og prosjekteier og -leder i å sørge for at det er HMS-fokus i den praktiske arbeidshverdagen.

Det ble i 2021 lansert en HMS-håndbok for Museum Vest og et oppdatert avvikssystem i Tidsbanken. Det er også satt i gang et arbeid med å risikovurdere arbeid i magasin, og da med fokus på de arealene som oppleves som mest utfordrende å jobbe i, Hesteskoen, Ytre Arna og Bontelabo.

Objekter som representerer en potensiell fare for HMS skal merkes med symbolet til venstre, mobilt avtrekk er kjøpt inn og skal brukes ved f.eks. merking av museumsobjekter med alkoholbaserte løsninger. I en del tilfeller er det nødvendig å bruke heldekkende verneutstyr, slik som i dette støvsaneringsprosjekt i magasinet på Bergens Sjøfartsmuseum. Foto: Museum Vest

I håndtering av samlingene Museum Vest forvalter vil det dukke opp potensielt helseskadelig kjemisk og biologisk materiale. Risikoen kan komme fra bygningene objektene oppbevares i, at objektene i seg selv er laget av et materiale som representerer en helserisiko eller at objektene sekundært er påført helseskadelige substanser som del av f.eks. tidligere konservering.

Som arbeidsgiver skal Museum Vest sørge for at arbeidstakerne er kjent med ulykkes- og helsefarer forbundet med arbeidet. I mange tilfeller er det derfor nødvendig å gjennomføre en risikokartlegging med tilhørende tiltaksplan. Det er likevel slik at det kan være utfordrende å identifisere materiale og ikke minst graden av risiko det representerer. Til grunn for alt av forvaltningsarbeid skal det derfor legges et føre-var-prinsipp.

I planperioden har Museum Vest følgende mål for HMS-arbeid i relasjon til samlingsforvaltning:

- Årlig oppfriskning av kunnskap om risiko forbundet med HMS i relasjon til samlingsforvaltning
- Implementere SJA som fast punkt i planlegging av forvaltningsprosjekter
- Utarbeide rutiner for håndtering og pakking av helseskadelige objekter

1.5 Klima, miljø og bærekraft

Museum Vest har som et felles fokusområde at hensynet til klima, miljø og bærekraft skal stå sentralt. Det vies derfor plass til dette temaet for å beskrive hvordan vi kan ta slike hensyn i forvaltning og utvikling av samlingene. I det strategiske veikartet har Museum Vest også valgt fire av FNs bærekraftsmål som kan ses i sammenheng med fokusområdet.²

Museum Vest skal fokusere på følgende av FNs bærekraftsmål:

- Mål 4: God utdanning Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle. MV skal bidra til å sikre muligheter for livslang læring og refleksjon.
- Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige, fokus på delmål 11.4. MV skal bidra til å styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kulturog naturarv.
- Mål 13: Stoppe klimaendringene Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem, ref. grønt veikart for kunst – og kultursektoren. MV skal bli et miljøfyrtårn og skal foreta bevisste miljøvalg.
- Mål 14: Livet i havet Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. MV skal fremme kunnskap om havet, havbruk, fiskeri og sjøfart.

I relasjon til arbeidet med forvaltning og utvikling av samlingene skal det jobbes konkret med dette på følgende måte i planperioden:

- Engasjere oss i innsatsen for å verne og sikre verdens kultur og naturarv gjennom å være en aktiv samfunnsaktør i saker som relaterer seg til Museum Vests fagtematiske arbeidsområder.
- Kartlegge hvilke tiltak som må innføres for at Museum Vest skal kunne bli et miljøfyrtårn.

---

² Det forventes at museene slutter opp om og aktivt jobber med oppfølging av bærekraftsmålene, jf. siste museumsmelding (s.80) og vedtaket av resolusjonen *On Sustainability and the Implementation of Agenda 2030, Transforming Our World* i ICOMs generalkonferanse i 2019.

2. Status og mål for Museum Vests samlingsforvaltning

I dette kapittelet gis det innledningsvis en overordnet beskrivelse av samlingene Museum Vest forvalter. Kapittelet deles videre inn i Spectrum 5.0s fire kategorier for samlingsforvaltning: utvikling av samlingene, informasjon om samlingene, bruk av samlingene og bevaring av samlingene. I tilknytning til hver av disse kategoriene gjøres det opp status og defineres mål og tiltak for planperioden.

2.1 Beskrivelse av samlingene

Museum Vest forvalter samlinger innen kategoriene gjenstander, foto, kulturhistoriske bygninger, historiske arkiv, bøker, lyd, film, båter, marinarkeologi, kunst og i liten grad naturhistorisk materiale. Tematisk kan samlingene kategoriseres som følger:

- Samlinger knyttet til hanseatene og det norske kontors historie i Bergen
- Samlinger knyttet til fiskeri, havbruk, foredling og eksport, delvis av nasjonal og delvis regional karakter
- Samlinger knyttet til andre verdenskrig. Samlingene består delvis av objekter knyttet til enkelthendelser og steder, og delvis av generelt krigshistorisk materiell
- Samlinger knyttet til kystkultur med vekt på lokalsamfunnets tilpasning til skiftende næringsforhold og levekår og på energiproduksjon, primært lokal og delvis regional karakter
- Samlinger knyttet til sjøfartshistorie og skipsfart inkludert marinarkeologiske gjenstander
- Samlinger med innhold fra norsk handels- og reklamebransje

Hvert år rapporterer museene inn tall til Kulturrådet om samlingene og forvaltningen av dem. I tillegg rapporteres det inn tall til Riksarkivet og Nasjonalbiblioteket for arkiv- og biblioteksamlingen.

Overfor Kulturråde rapporteres det blant annet inn tall innenfor kategoriene «Totalt antall kulturhistoriske gjenstander» og «totalt antall fotografier». Museum Vest opererer her med estimater og sannsynligheten for at tallene er høyere enn oppgitt er stor.

Samling	Totalt antall kunst-historiske gjenstander	Totalt antall kultur-historiske gjenstander	Totalt antall arkeologiske gjenstander	Totalt antall natur-historiske gjenstander	Totalt antall fotografier	Totalt antall flytende farkoster	Totalt antall farkoster på land	Totalt antall kultur-historiske bygninger
BSJ	0	8415	8000	0	55000	0	5	0
NMT	8	1048	0	0	3292	0	3	4
NFM*	0	7184	0	36	35470	5	25	3
KIØ	0	4593	25	20	8595	5	27	10
DHM	98	1703	0	0	3400	0	0	5
BWM	0	802	0	0	532	0	1	2
FF	0	110	0	0	30	0	0	18
HM**	0	906	0	46	1012	0	2	8
Totalt	106	24761	8025	102	107331	10	63	50

Tallene oppgitt til Kulturrådet for driftsåret 2020. *Gunnar Mikkelsens Maritime Samlinger rapporteres sammen med Norges Fiskerimuseums samlinger **Herda Museum rapporterte i tillegg inn et teknisk-industrielt anlegg og et kulturlandskap.

I arkivstatistikken for ABM-institusjoner for 2020 ble det rapportert inn en total arkivbestand på 690 hyllemeter fordelt på 197 arkivskapere. Dette gjelder både privatarkiv og offentlig arkiv. Det er primært Norges Fiskerimuseum, Bergens Sjøfartsmuseum og Kystmuseet i Øygarden som har arkivmateriale. Men også Nordsjøfartsmuseet, Det Hanseatiske Museum og Bjørn West Museet har innsamlede privatarkiv i sin samling.

Fra Kystmuseet i Øygardens arkiv. Foto: Museum Vest

I tallene rapportert inn til Arkivverket er det også oppgitt tall for lyd og film. Disse tallene er ikke kontrollert og oppdatert og er derfor svært usikre, men oppgis likevel her som et utgangspunkt. Det ble for rapporteringsåret 2020 meldt inn 338 lydopptak (enkeltkutt) og totalt 746 filmopptak (enkeltkutt).

Museum Vest har rapportert inn tall til Nasjonalbibliotekets bibliotekstatistikk, men det er kun Norges Fiskerimuseums og Bergens Sjøfartsmuseums bok- og tidsskriftssamling som meldes inn. Totalbestand bøker er oppgitt å være 46 600 og totalbestand tidsskriftserier 754. Tallene gjelder rapporteringsåret 2020.

En mer omfattende beskrivelse av samlingene i Museum Vest vil bli gitt i sammenheng med utarbeidelse av en felles samlingsutviklingsplan.

2.2 Utvikling av samlingene

2.2.1 Status

Samlingsutvikling omhandler innsamling, deaksesjon, avhending og destruksjon av museumsobjekter. Museum Vest skal ha en aktiv og godt forankret samlingsutvikling, noe som forutsetter at vi vet hva vi har, hvor det er og hvilken tilstand objektene har, kjenner samlingens historikk og har en samlingsutviklingsplan basert på museenes tematiske og geografiske innsamlingsområde. Museum Vest skal i denne sammenheng tilstrebe at utvikling av samlingene er basert på forskning, i tråd med kapittel 1, punkt 4. i Norsk ICOMs presisering av det museumsetiske regelverket:

Utstillinger, formidling, innsamling og bevaring bør være basert på forskning. Forskeren skal krediteres i alle relevante sammenhenger. Museet skal bidra til at samlingene tilrettelegges for forskning. Offentlig tilgjengelig informasjon om egne forskningsprosjekter, oversikt over vitenskapelige publikasjoner og annen forskningsformidling skal utformes av museet (Norske ICOM. *Åpent, inkluderende, transparent og profesjonelt. Etiske retningslinjer for museer i Norge*, s. 8).

Det har over lenger tid blitt jobbet med utvikling og implementering av rutiner knyttet til samlingsutvikling, og dette er et arbeid som skal videreutvikles. I kombinasjon med utarbeiding og implementering av en helhetlig samlingsutviklingsplan for Museum Vest (jf. Strategisk veikart), vil Museum Vest være godt rustet for å drive en profesjonell samlingsutvikling basert for grundige, dokumenterbare vurderinger med faglig forankring og retning. Foruten internt arbeid, er Museum Vest en aktiv pådriver for regionalt og nasjonalt samarbeid omkring tematisk ansvarsfordeling når det gjelder innsamling og dokumentasjon.

Samlingsutvikling gjennom regionalt og nasjonalt samarbeid

Det ble i forrige planperiode jobbet for å etablere samarbeid med andre museer om koordinering av utvikling av samlingene gjennom nettverk for fiskerihistorie og kystkultur og i Samlingsrådet for museene i Vestland.

Museum Vest har prosjektledelsen i et samarbeidsprosjekt med Musea i Sogn og Fjordane og Hardanger og Voss Museum om kartlegging og utvikling av museene i Vestlands båtsamlinger. Prosjektet pågår i perioden 2021-2022 og har som formål å gi museene et bedre verktøy i arbeidet med å utvikle båtsamlingene og der igjennom høyne kvaliteten på samlingene, og å styrke samarbeid om metodeutvikling museene imellom innenfor samlingsutvikling.

Museum Vest har for statistikkåret 2020 rapportert inn å ha 10 båter på vann og 63 på land. Ikke alle båtene har status som museumsgjenstander, men det er uansett et betydelig antall båter å forvalte. Båten på bildet er en oselver utstilt på Kystmuseet i Øygarden. Foto: Museum Vest.

I prosjektet kartlegges museenes båtsamlinger, og det skal på bakgrunn av kartleggingen og diskusjon museene imellom lages en rapport som beskriver hvordan museene kan videreutvikle samlingene basert på en tematisk ansvarsfordeling.

Innsamlingen i Museum Vest har vært og er i de fleste tilfeller passiv. Det har også i en viss grad blitt tatt inn hele samlinger der museet har utsatt å vurdere i hvilken grad alt materialet skal innlemmes i samlingen eller ikke. I flere tilfeller skyldes dette press fra eksterne aktører. Det er skapt store restanser og en situasjon der det er vanskelig å få god oversikt. Dette gjelder spesielt Gunnar Mikkelsens Maritime Samlinger, Norges Fiskerimuseums samlinger og delvis også Kystmuseet i Øygardens og Bergens Sjøfartsmuseums samlinger. Nordsjøfartmuseet, Herdla Museum, Det

Hanseatiske Museum og Schøtstuene og Fjell Festning har relativt god oversikt over samlingene. Bjørn West Museets samling er primært relatert til Bjørn Wests aktiviteter, men inneholder også materiale som mer generelt relaterer seg til andre verdenskrig. Samlingene er avgrenset og håndterlig, men etterslep innen dokumentasjon av samlingen gjør det vanskelig å oppnå god oversikt.

Det drives i liten grad aktiv innsamling, men jevnlig gavetilbud fører til tilvekst, og Museum Vest rapporterer årlig om dette i statistikken til Kulturrådet. På lang sikt er det en målsetning at Museum Vests avdelinger skal drive en langt mer aktiv innsamling og dokumentasjon enn på nåværende tidspunkt, men dette forutsetter tilgang til bedre magasinfasiliteter.

Fokus i Museum Vests samlingsutvikling vil på kort sikt og innenfor planperioden være å få på plass en helhetlig samlingsutviklingsplan. I tillegg pågår det prosjektbasert prioritering i eksisterende samlinger, og i slike prosesser er også avhending og destruksjon aktuelle tiltak.

2.2.2 utfordringer

- Museum Vest mangler en samlingsutviklingsplan som sørger for at vi aktivt ivaretar vår plikt til å anskaffe og utvikle samlinger (ICOM, prinsipp 2).
- Vurderinger gjort i forbindelse med inntak blir ikke tilstrekkelig dokumentert og arkiveringsrutinene er ikke godt nok implementert
- Museum Vest har ved flere arenaer lite tilfredsstillende mottaksarealer.
- Museum Vest har ikke tilgang på tilfredsstillende magasin til å håndtere tilvekst av annet enn mindre objekter.

2.2.3 Mål

For å adressere disse utfordringene settes det opp følgende mål innenfor planperioden.

- Museum Vest skal begrense tilvekst av plasskrevende objekter inntil vi har tilgang på tilfredsstillende magasinfasiliteter (jf. magasinplan for Museum Vest). Manglende tilgang på egnede bevaringsfasiliteter er et godt nok argument for å avslå tilbud om gaver som under bedre forhold hadde blitt tatt imot. Det skal ikke tas imot gaver uten at det er vurdert og dokumentert hvordan objekter skal håndteres ved mottak, dokumenteres og lagres (jf. policy og prosedyrer for samlingsutvikling i Museum Vest).
- Museum Vest skal ha vedtatt en samlingsutviklingsplan i løpet av planperioden. Planen skal berøre alle samlingskategorier.

- Følgende Spectrum-prosedyrer for samlingsutvikling skal kvalitetssikres i løpet av planperioden:
  - Mottak av objekter
  - Ervervelse og aksisjon
  - Deaksisjon og avhending
  - Samlingsvurdering

2.3 Informasjon om samlingene

Kapittelet omhandler dokumentasjon av enkeltobjekter og hele samlinger, og forvaltning av denne informasjon. Å sikre kvalitet i dette arbeidet er avgjørende for å kunne gjøre samlingene tilgjengelige for interne og eksterne brukere. Arbeidet er tett knyttet opp mot de immaterielle sidene ved samlingene, slik det blant annet er formulert i museumsmeldingen:

Kunnskap om den immaterielle kulturen er tett samanvevd med kunnskap om gjenstandssamlingane ved musea. Musea sine kunnskarar om tinga dei forvaltar, inneber mellom anna kva dei ulike tinga har vorte brukte til og korleis, og dessutan ord og omgrep knytte til dette. Bruk av reiskapar og kunnskap om naturbruk og naturforvaltning er ein del av dette (*Meld. St. 23 (2020 – 2021). Musea i samfunnet Tillit, ting og tid, s. 48*).

2.3.1 Status

I Museum Vest jobbes det kontinuerlig med dokumentasjon av samlingene, både med etterslep, revisjon av tidligere katalogiseringer og med nye inntak. Status varierer mellom avdelingene og samlingskategoriene, men restansene er særlige store innen dokumentasjon av fotosamlingene, den marinarkeologiske gjenstandssamlingen, arkiv og bibliotek.

Museum Vest oppgir hvert år tall til Kulturrådet om antall objekter i ulike samlingskategorier som er tilfredsstillende registrert, restanse sett opp mot totalt antall objekter, hvor mange objekter som er digitalisert og antallet som er tilgjengelig på internett med digital representasjon. Vi har ikke hatt et godt nok system for statistikkføring knyttet til samlingene, og det er i planperioden et mål å oppnå en enhetlig praksis for uthenting av statistikk. Det ble i 2020 utarbeidet en statistikkveileder for samlingsforvaltning i Museum Vest, og denne veilederen skal videreutvikles. I forbindelse med utarbeiding av planen er det også gjort et forsøk på å tydeliggjøre hvordan de ulike begrepene i statistikken skal forstås og derigjennom hvordan data skal hentes ut:

Tilfredsstillende registrert

I Museum Vest defineres tilfredsstillende registrert som at objektet er elektronisk registeret i Primus i tråd med intern minimumsstandard. Det vil si at følgende felter skal være fylt ut: betegnelse, registreringsnivå, antall, identifikasjonsnummer, plassering, aksesjonsopplysninger og gjenkjennelsesfoto.

Det er utarbeidet en intern registreringsveileder [Museum Vests manual for registrering i Primus](#). De obligatoriske feltene er her markert og beskrevet.

Digitalisert

I Museum Vest gjelder dette gjenstander, fotografier, farkoster, bygninger og anlegg som er digitalisert i form av et digitalt foto, en film, et lydklipp e.l. Tekstlig metadata regnes i denne sammenhengen ikke som digital representasjon. Den digitale representasjonen skal være navngitt med objektets museums-id og være permanent lagret på Museum Vests mediaserver.

Standarden for hva som vurderes som digitalisert kan endres i løpet av planperioden og må ses i sammenheng med et generelt behov for å få på plass en bedre løsning for langtidslagring av mediefiler i Museum Vest og ferdigstilling en intern digitaliseringsstandard (se for øvrig kap. 2.5.6)

Tilgjengelig på internett med digital representasjon.

Antall gjenstander, fotografier, båter, bygninger og anlegg tilgjengeliggjort på internett med metadata og digital representasjon.

I Museum Vest oppgir vi antall objekter publisert på Digitalt Museum under denne kategorien.

Følgende tall, fordelt på kategoriene ovenfor, ble oppgitt til Kulturrådet for året 2020:

Samling - gjenstander	Tilfredsstillende registrerte*	% tilfredsstillende registrert sett opp mot totalt antall	Digitaliserte**	Tilgjengeliggjort på internett med digital representasjon
Gjenstander	20725	83%	14115	5328
Arkeologiske gjenstander	2156	26%	161	161
Fotografier	5303	4%	27451	1135
Kunst	105		90	0
Farkoster	12		12	2
Kulturhistoriske bygninger	50		3	3

*Museum Vest har til og med 2020 oppgitt alle Primus-registrerte objekter som tilfredsstillende registrert. Tallet vil på sikt justeres i tråd med oppdatert rutine.

** Museum Vest har til og med 2020 oppgitt digitaliserte fotografier og digitalt skapte fotografier, uavhengig av om de er registrert eller ikke. I tråd med ny rutine blir dette tallet på sikt endret, slik at det kun er digitaliserte foto som også er registrert som her telles.

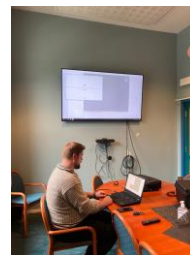
Det er et stort etterslep innen registrering og digitalisering av den marinarkeologiske samlingen sammenliknet med gjenstandssamlingen for øvrig, og det er et mål at det i planperioden blir arbeidet systematisk med å ta igjen dette etterslepet. I første omgang må det lages en plan for hvordan arbeidet skal gjennomføres, noe som innebærer både vurdering av hvilken rekkefølge det skal arbeides med de ulike delene av samlingen, hvor detaljert materialet skal dokumenteres og hvilke bevaringstiltak som må gjøres i forbindelse med håndtering, pakking og magasinering av samlingen. Det er egnede magasinfasiliteter på Bergens Sjøfartsmuseum å flytte samlingen av mindre, marinarkeologiske gjenstander til. En realisering av IRMAS vil kunne gjøre at arbeidet lettere kan prioriteres, men det kan ikke være en forutsetning.

Museum Vest har et svært stort etterslep innen registrering av fotosamlingene. Dette gjelder for de fleste av samlingene og det blir i flere av de avdelingsvise handlingsplanene prioritert å arbeide med foto til fordel for gjenstandssamlingene i kommende planperiode. Registreringsarbeidet er et grunnleggende steg i å gjøre samlingene mer tilgjengelig for bruk, og vi vet av erfaring at det er stor interesse blant publikum for å få tilgang til museenes fotosamlinger. Når det er sagt, må det prioriteres nokså strengt med tanke på hvilke deler av fotosamlingene det skal jobbes med, fordi det er snakk om så store mengder uregistrert materiale. Det innebærer at det må lages gode oversikter som kan ligge til grunn for prioriteringene før registreringsarbeidet påbegynnes.

Dokumentasjonsarbeid er ressurskrevende, og det er viktig at det i planperioden sikres kontinuitet i arbeidet. Det kan være hensiktsmessig å organisere dokumentasjonsarbeid som prosjekt, ved å sette sammen team på tvers i Museum Vest og/eller leie inn eksterne prosjektmedarbeidere for å effektivisere arbeidet. Det er også slik at prioriteringer innen registrering og digitalisering ofte avhenger av tilgrensende prosjekter, slik som reorganisering eller utflytting av et magasin, samling brukt i sammenheng med formidlings- eller forskningsprosjekter. I den kommende perioden vil Museum Vest kunne dra nytte av deltakelse i prosjektet «Dokumentasjonsteam» i regi av Bevaringstenestene. Det skal i prosjektet tilsettes en person som skal samarbeide med de konsoliderte museene om dokumentasjon av samlingene. I første omgang skal båtsamlingene dokumenteres, et arbeid Museum Vest kommer til å delta i.

Digitalisering av Museum Vests samlingene

I 2021 investerte Museum Vest i en Artec Leo 3D-skanner. Skanneren muliggjør nye måter å dokumentere og formidle gjenstandssamlingene våre. Det er et mål for den kommende perioden å utforske muligheter som ligger i 3D-skanning som dokumentasjonsmetode.

I etterkant av innkjøpet, testet prosjektgruppen ut skanner og programvare på ikke-museale gjensntader. Neste skritt er å jobbe med skanning av objekter i den marinarkeologiske samlingen til Bergens Sjøfartsmuseum.

2.3.2 utfordringer

- Stort behov for katalogisering, digitalisering og retrospektiv dokumentasjon
  - Behov for å knytte informasjon til samlingene og gjøre de gjenfinnbare.
  - Behov for å kvalitetssikre informasjonen som er registrert. Dette er en forutsetning for f.eks. publisering på Digitalt Museum.
- Ressurskrevende og spesialisert arbeid
  - Det må settes av sammenhengende tid og arbeides med ofte nok slik at kompetanse på system og samling opprettholdes.
- Enhetlig praksis innen uthenting av statistikk

- Etterslep innen digitalisering av audiovisuelle samlinger i aktiv nedbryting

2.3.3 Mål

For å adressere utfordringene settes det opp følgende mål innenfor planperioden.

Museum Vest har som et langsiktig mål at samlingene er så godt dokumenterte at vi til enhver tid vet hva vi har i samlingene, hvor objektene er og hvilken tilstand de er i.

- Alle avdelingene skal gjennom handlingsplanene synliggjøre hvordan det skal jobbes med å sikre kontinuitet i dokumentasjonsarbeidet.
- Gjennom avdelingenes handlingsplaner skal det sikres kontinuitet i overføring av de audiovisuelle samlingene til Nasjonalbiblioteket for digitalisering.
- Innføre tiltak for å sikre en mer enhetlig praksis i bruk av Primus og Asta, herunder rutiner for kvalitetskontroll og mer fokus på administrasjon av databasene.
- Arbeidet med å tilpasse Museum Vests praksis opp mot Spectrum-prosedyrene relatert til informasjon om samlingene skal ferdigstilles i løpet av planperioden. Dette omfatter prosedyre for:
  - Plassering, flytting og transport
  - Inventarkontroll
  - Katalogisering
  - Utlevering av objekter
  - Dokumentasjonsplanlegging
  - Verdivurdering
  - Forsikrings- og garantiordninger
  - Rettighetshåndtering
  - Reproduksjon
  - Revisjon

2.4 Bruk av samlingene

Tilgang er en forutsetning for å kunne bedrive forskning og formidling med utgangspunkt i samlingene, og Museum Vest er forpliktet til å gjøre samlingene og informasjon om dem tilgjengelig så langt det er mulig (ICOM, 3.2). Gjennom forvaltningen må vi sørge for å ha informasjon koblet til objektene og at samlingene behandles på en måte som fremmer langsiktig bevaring. Forskning og formidling spiller på sin side en viktig rolle i å blant annet forme, fortolke, kontekstualisere og isenesette samlingene. Samspelet mellom forvaltning, forskning og formidling bidrar til å gjøre oss til et museum, og sammenhengen mellom de ulike sidene ved museer som kunnskapsinstitusjoner er i museumsmeldingen formulert slik:

Kulturdepartementet meiner det er heilt sentralt at det vert forska på fagområda og dei store samlingane av kunst, og kultur- og naturhistorisk materiale som musea forvaltar. I dette arbeidet må musea verka innanfor ein større vitskapleg kontekst og leggja vitskaplege ideal til grunn for innsamling, tilgjengeleggjering og bearbeiding av empiri og kjeldemateriale (*Meld. St. 23 (2020 – 2021). Musea i samfunnet Tillit, ting og tid*, s. 45).

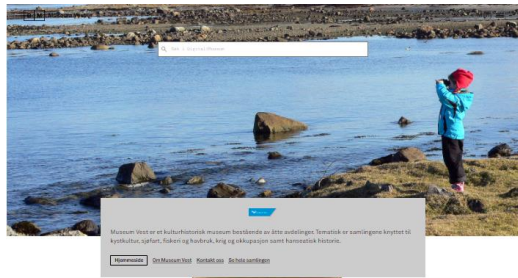
Bruk handler også om håndteringen av inn- og utlån og magasin- og lesesalsbesøk, og omfatter både analog og digital bruk. All bruk av samlingene skal dokumenteres.

2.4.1 Status

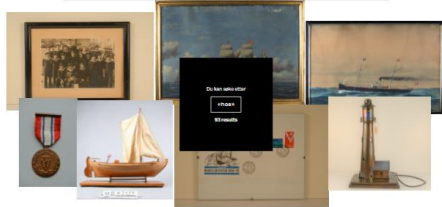
2.4.1.1 Digital tilgang til samlingene

Museum Vest har et etterslep når det gjelder registrering, digitalisering og i enda større grad digital publisering. Det er først ved digital publisering at materialet virkelig blir tilgjengelig og søkbart for potensielle brukere. Digital publisering er på den måten et viktig ledd i å fremme bruk og interesse for museets samlinger.

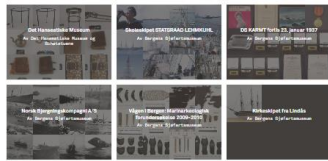
Digitalt Museum er i Museum Vest den viktigste plattformen for digital tilgjengeliggjøring av samlingene. De siste årene har det vært en stor økning i antall publiserte objekter, noe som er i tråd med forventningene som stilles til oss som museum, men også i tråd med en av målsetningene i forrige planperiode, «Publisering bør ligge inne som et mål i alt registreringsarbeid så fremt det ikke er særskilte grunner for å ikke gjøre det» (kap. 3, *Plan for samlingsforvaltning 2018-2020*). Denne målsetningen videreføres i den kommende planperioden. Det er videre et mål å holde oss oppdatert og ta i bruk nye funksjoner i DigitaltMuseum og tilstøtende løsninger utviklet av KulturIT, deriblant artikkelmodulen og ViritueltMuseum.

Museum Vest er et kulturhistorisk museum bestående av åtte avdelinger. Tematisk er samlingene knyttet til kystkultur, sjøfart, fiskeri og havbruk, krig og okkupasjon samt nasjonalt historisk bunn.

Aktuelt

Norges Fiskerimuseums båtmodeller

Av Bjørn Stjøpevåg/Norges Fiskerimuseum

Foto: Norges Fiskerimuseum/Museum Vest

Norges Fiskerimuseum har over 100 båtmodeller i samlingen. De eldste av disse modellene ble vist til publikum allerede i 1865, for 155 år siden og 16 år før fiskerimuseet åpnet egen utstilling i 1882. Vi skal belyse modellenes bakgrunnshistorie, hvorfor de ble bygget, hvordan de ble benyttet og hvilken betydning de har hatt.

Legg i mappe Kommentarer/berreviddelas

Da utstillingen stengte dørene den 18. september etter seks uker hadde nesten 25.000 besøkt den. Når en tar i betraktning at Bergen hadde knappe 28.000 innbyggere, var besøket imponerende.

Den internasjonale Fiskeritilstilling i Bergen i 1885 ble åpnet 1. august i Bergens Museums nybygg på Nygårdshøyden. Utstillingen viste et bredt

Museum Vest hadde medio 2021 totalt 6814 gjenstander, 1442 fotografier og 28 artikler på DigitaltMuseum. Artikkelen til høyre omhandler Norges Fiskerimuseums samling modellbåter.

Museum Vest tok i 2021 i bruk Arkivportalen som digital plattform for publisering av arkiver registrert i Asta. Det har lenge vært et mål for Museum Vest å komme i gang med bruk av Arkivportalen.

Item ID	Title	Date Range
NHNR-0001	Colonialgrossisternes forening, Bergen	1912 - 1963
MUVE/NHNR-0001		
NHNR-0002	Fetevaregrossistenes Forening, Bergen	1917 - 1983
MUVE/NHNR-0002		
NHNR-0003	Forbrukernes Forsikringskontor	1996 - 1998
MUVE/NHNR-0003		
NHNR-0004	Fruktgrossistenes Forening, Bergen	1911 - 1966
MUVE/NHNR-0004		
NHNR-0005	Handelens Arbeidsgiverforening	1920 - 1990
MUVE/NHNR-0005		
NHNR-0006	Herdahls kolonial	1902 - 1976
MUVE/NHNR-0006		
NHNR-0007	Import- og Export-Agenters Forening Oslo	1902 - 1964
MUVE/NHNR-0007		
NHNR-0008	John Grieg A/S	1920 - 1970
MUVE/NHNR-0008		
NHNR-0009	Melgrossistenes forening, Bergen	1928 - 1983
MUVE/NHNR-0009		
NHNR-0010	Møbelhandlernes Landsforbund	1951 - 1995
MUVE/NHNR-0010		
NHNR-0011	Nord-Norges Møbelhandlerforening	1962 - 1984

Arkivportalen er Museum Vests publiseringskanal for historiske arkiv.

Fleire av avdelingene i Museum Vest har store boksamlinger. Bergens Sjøfartsmuseum benytter systemet Mikromarc til registrering og tilgjengeliggjøring av samlingen. Kystmuseet i Øygardens og

Nordsjøfartsmuseets kataloger over boksamlingene er gjort digitalt tilgjengelig i samarbeid med Biblioteka i Vest, men tilvekst har ikke blitt registrert på mange år. De andre boksamlingene er ikke digitalt tilgjengelig for eksterne brukere. Museum Vest skal i planperioden vurdere å ta i bruk Mikromarc i forvaltningen av flere av boksamlingene.

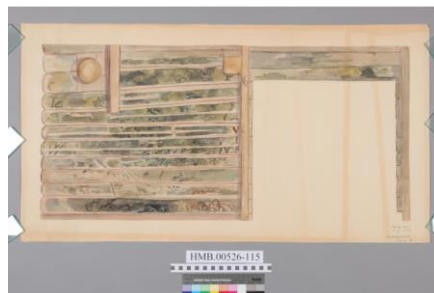
Museum Vest skal i planperioden også opparbeide seg kompetanse på digitalisering og tilgjengeliggjøring av 3D-modeller som en del av arbeidet med å dokumentere samlingene.

Det ble i 2021 etablert en digital formidlingsgruppe som skal videreføres i den kommende perioden. Gruppen arbeider på tvers av alle avdelingene med fagsjef for formidling som leder. I gruppen er det utnevnt egne redaktører for podkast, Youtube, artikler på Digitalt Museum og Museum Vest-bloggen. Det er gjort innkjøp av nødvendig utstyr og opparbeidet kompetanse på lyd- og videoproduksjon. Gruppen har månedlige møter, og samarbeider tett om ideer og gjennomføring av ulike formidlingsprosjekter. I flere tilfeller grenser arbeidet mot samlingsforvaltning og i møtene i forvaltningsforum rapporteres det fast fra den digitale formidlingsgruppens arbeid.

2.4.1.2 Rutiner

Museum Vest har utarbeidet policy og prosedyrer for bruk av samlingene basert på Spectrum 4.0s minimumsstandard, men det er behov for å gjennomgå disse sett i lys av Spectrum 5.0.

For bruk av samlinger i utstillinger, er det behov for å bedre rutinene for hvordan samlingsforvaltning planlegges inn som en av aktivitetene i et utstillingsprosjekt, samt hvordan bruken av samlingene i utstillinger skal dokumenteres. For det sistnevnte skal utstillingsmodulen tas i bruk. Se også kapittel 2.5.3 for mer om forholdet mellom samling og utstillinger.

Akvarell malt av Miranda Bødker, HBM.00526-115. Det Hanseatiske museum og Schøtstuene eier mange av Bødkers akvareller. Originalene kan fritt stilles ut, men kopier slik som digitale representasjoner er opphavsrettslig regulert. BONO forvalter rettighetene etter Bødker og Museum Vest kan ikke reproducere motivene uten en avtale med Bono. Foto: Bevaringstjenestene.

2.4.2 Utfordringer

- Etterslep når det gjelder å gjøre samlingene digitalt tilgjengelig. Dette gjelder alle samlingskategorier, men særlig for fotosamlingene
- Manglende rutiner når det gjelder lagring av informasjon som dokumenterer bruk av samlingene, deriblant i utstillinger
- Etterslep innen dokumentasjon gjør deler av samlingene lite tilgjengelige. I mange sammenhenger er man avhengig av enkeltpersoners kunnskap for å kunne lete frem objekter.
- Uoversiktlige lagre og magasin hemmer potensiell bruk

2.4.3 Mål

Samlingsplanen for Hordaland hadde følgende målsetting når det gjaldt tilgang til samlingene: «Syte for at samlingane er tilgjengelege for forskning og formidling ved å ha ryddige magasin og samlingar som er registrerte og digitaliserte» (s. 44). Dette er en svært rund formulering og understreker at tilgang i stor grad er en positiv konsekvens av at forvaltningsarbeidet som sådan prioriteres. Det kan ikke forventes at samlingene skal være tilgjengelig hvis ingen jobber med registrering og digitalisering og det kan ikke forventes at samlingene kan brukes i for eksempel utstillinger dersom de er oppbevart på en måte som gjør at de ødelegges.

- Bruk er ofte en konsekvens av at samlingene gjøres kjent. Publisering skal derfor ligge inne som et mål i alt registreringsarbeid så fremt det ikke er særskilte grunner for å ikke gjøre det.
- Rutiner og retningslinjer for bruk skal gjennomgås, med vekt på å sørge for et konsistent system for lagring av informasjon som dokumenterer bruk av samlingene i bred forstand. Primus skal være det sentrale stedet for lagring av denne dokumentasjonen.
- Følgende Spectrum-prosedyrer for bruk av samlingene skal kvalitetssikres i løpet av planperioden:
  - Innlån
  - Utlån
  - Bruk av samlinger

2.5 Bevaring av samlingene

Museum Vest forvalter samlinger for dagens og morgendagens samfunn. Gode bevaringsforhold er en forutsetning for at vi skal kunne overlevere samlingene i en tilstand som gjør at de også i

fremtiden kan være kilder til kunnskap og opplevelse. Bevaring handler både om forebygging og om stabiliserende og delvis gjenoppbyggende tiltak. Gjennom forebyggende konservering skal vi sikre at samlingenes omgivelser bidrar til å bremse nedbrytning i utstillinger og andre formidlingssammenhenger, i magasin, under transport og håndtering. Aktive tiltak er på den andre siden direkte inngrep i objektene. Dette kan være konservering, restaurering eller reparasjoner som gjøres som følge av skader som alt har skjedd. Aktive tiltak er så å si alltid mer ressurskrevende enn forebyggende. Det er god bevaringspraksis og økonomi å ha et sterkt fokus på forebyggende tiltak. Når det er sagt, vil det alltid være nødvendig med en kost/nytte vurdering. Forebyggende tiltak kan også være ressurskrevende, og Museum Vest må ha en pragmatisk tilnærming til bevaring der prioriteringer i samlingene legges til grunn for vurdering av hva som er gode nok bevaringsforhold for ulike objekter.

2.5.1 Status – magasin

Standarden på magasinforholdene i Museum Vest varierer fra uegnede lokaler, som bør flyttes ut fra innen kort tid, til klimaregulerte lokaler med gode sikringstiltak. Forholdene er for en relativt stor del av samlingen kritiske og fører til at Museum Vests arbeid innenfor samlingsforvaltning vurderes som lite tilfredsstillende av Kulturrådet i den årlige evalueringen av museene, Museene i 2020 (2021). Lite tilfredsstillende betyr at Kulturrådet stiller spørsmål ved om Museum Vest er i stand til å drifte museumsfaglig forsvarlig. Sitasjonen er alvorlig og krever snarlig handling.

Nye magasinarealer som et av Museum Vests fokusområder

Å skaffe nye og tilfredsstillende magasin som kan erstatte lokaler som skal avvikles er et av fokusområdene innen samlingsforvaltning den kommende planperioden. Det er flere lokaler som skal avvikles på grunn av dårlige bevaringsforhold, men i tillegg må det flyttes ut av lokalene som disponeres på Bontelabo på grunn av oppsigelse fra Bergen kommune. Den sistnevnte hendelsen har satt Museum Vest i en vanskelig situasjon og på grunn av tidspresset på å komme seg ut av Bontelabo, har det måttet bli prioritert å jobbe med å planlegge og forberede utflytting fra disse lokalene.

Det jobbes parallelt med flere tiltak for å forberede utflytting fra både Bontelabo og lokalene som må flyttes ut fra på grunn av dårlige bevaringsforhold. Totalt er det i Museum Vests magasinplan skissert tre tiltak for å oppnå en helhetlig, tilfredsstillende forvaltning av Museum Vests magasinerte samlinger.

Tiltak 1 Nærmagasin for Norges Fiskerimuseum

Tiltak 2 Fellesmagasin for Museum Vest/fjernmagasin for avdelingene

Tiltak 3 Fellesmagasin for museene i Vestland

Grenseoppgangen mellom de tre tiltakene kan forskyve seg som en konsekvens av at prosjektene modnes og muligheter åpnes eller lukkes underveis.

Tiltakene og bakgrunnen for dem utdypes nedenfor.

Deler av teksten under dette kapittelet er tatt ut av den offentlige versjonen av planen på grunn av sikkerhetshensyn.

2.5.2 Magasintiltak

Teksten under dette kapittelet er tatt ut av den offentlige versjonen av planen på grunn av sikkerhetshensyn.

2.5.3 Objekter oppbevart i utstillinger og andre formidlingsarenaer

Alle avdelingene i Museum Vest viser frem et utvalg av samlingene i utstillinger og også delvis i andre formidlingssammenhenger. I like stor grad som på magasin er det her viktig å sikre gode bevaringsforhold. Delvis faller dette inn under rutiner for bruk av samlingene. Bygningene i seg selv spiller naturlig nok en viktig rolle. Det samme gjør konstruksjonen av mikroklima inne i byggene. Miljøet objektene befinner seg i bør vurderes ut ifra potensielle trusler på et tidlig tidspunkt i planleggingsfasen av utstillinger og eventuelle andre brukssammenhenger som et ledd i å forebygge skader. Det skal utarbeides bedre rutiner for trygg ivaretagelse av objekter i utstillinger i løpet av planperioden, og disse skal implementeres slik at alle ansatte som jobber med utstillinger i Museum Vest kjenner rutinen og får økt innsikt i risikofaktorer og tiltak for å sikre en god bevaring i utstillingene.

Bevaring i utstilling er spesielt krevende i historiske hus slik som Finnegarden, Sandviksboder og Fjell Festning, der mulighetene for å tilpasse klimaet er små og ofte kostnadskrevende. Dette er likevel en kjent problemstilling og Museum Vest kan samarbeide med blant andre Bevaringstenestene om å finne gode løsninger for materialet som stilles ut i utsatte miljø. Nordsjøfartsmuseet, Kystmuseet i Øygarden, Herdla Museum og Bergens Sjøfartsmuseum har utstillinger i nyere museumsbygg, men det er likevel viktig å identifisere og følge med på faktorer som potensielt kan skade samlingene. En generell utfordring når det gjelder tilrettelegging av klimaet i utstillingsarealer, er forholdet mellom hva slags klima som er best for bevaringen av samlingene og hva som er best med tanke på publikum og ansatte som jobber i lokalene. Dette er en utfordring vi blant annet har ved Bergens Sjøfartsmuseum der svingninger i den relative luftfuktigheten har medført synlige skader på flere objekter.

Status tilsier at Museum Vest har manglende data for å kunne vurdere bevaringsforholdene i utstillingsarealene mer detaljert i denne planen, og at det med fordel kan utarbeides en plan for hvordan vi kan få en bedre oversikt. I tilfeller der det er kjent at utviklingsmiljøet har negativ innvirkning for de utstilte samlingene, bør det iverksettes tiltak i samråd med Bevaringstenestene.

Bevaring av samlingene i Det Hanseatiske Museum

I 2026 skal Det Hanseatiske Museum i Finnegården 1a åpne opp igjen for publikum med nye utstillinger etter restaureringsperioden som startet høsten 2018. Til grunn for arbeidet er det laget et visjonsdokument for det nye museet, og et av målene er å sikre et bærekraftig museum. I dette ligger det blant annet at: «Museumssamlingene skal stilles ut på en måte som forebygger materiell nedbrytning. Dette innebærer å vurdere klima- og sikringsforhold i utstillingslokalene opp mot objektene som det er ønskelig å stille ut, samt å sørge for gode rutiner for drift av utstillingene gjennom tilpasset renhold og kontroll.»

Da museet ble tømt i 2018 og samlingen gjennomgått med tanke på registrering og tilstandsvurdering, ble det tydelig at en 150 år lang museumshistorie har satt sine spor. Skader forårsaket av skadedyr, ugunstig klima, forurensning og mekanisk slitasje på objekter var utbredt. Museet har nå en unik mulighet til å tilrettelegge for et bedre bevaringsmiljø i de nye utstillingene, ikke minst fordi tasken, som tidligere ble disponert til kontorer, nå skal innredes som moderne utstillingsarealer. Sårbare objekter vil da kunne stilles ut i et mer skjermet miljø enn som en del av interiøret i Finnegården.

HMB.00222, et prospektmaleri av J.C Dahl malt i 1806 og HMB.00904, en engel i metall som har hengt i taket i stuen i Finnegården ble konservert av henholdsvis malerikonservator Marie-Loise Lorenzten og Ida Fløystad Brevig ved Bevaringstenesene som en del av prosjektet «Bevar meg vel». Foto: Museumssenteret i Hordaland v/Bevaringstenestene.

For å synliggjøre samlingen, dens behov for konservering og hva det jobbes med i perioden frem mot åpningen, ble det i 2021 laget et formidlingsprosjekt der to av museets objekter ble konservert, et arbeid som ble formidlet i filmen Bevar meg vel.

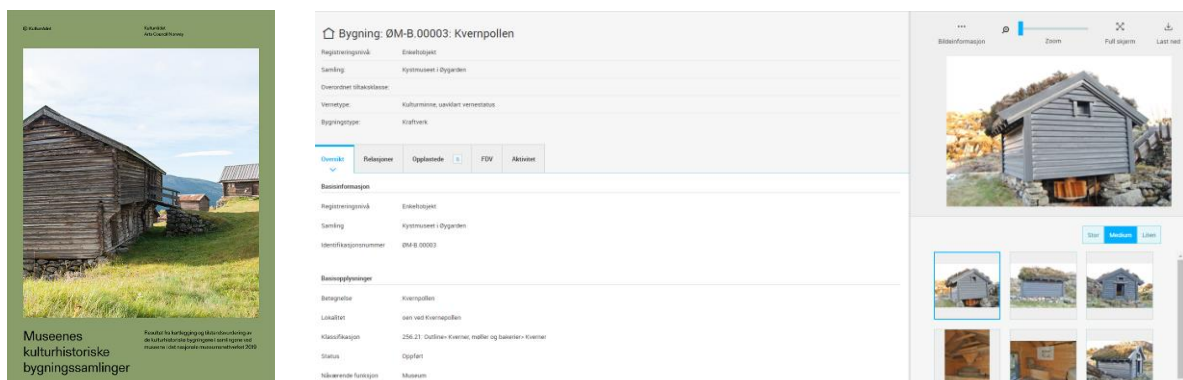
Enkelte objekter brukes i demonstrasjoner og andre formidlingsammenhenger enn utstilling. Dette gjelder for eksempel igangkjøring av motorer, illustrasjon av gjenstanders funksjon i undervisningssammenheng, men først og fremst historiske bygninger til utleie og arrangementer.

Aktiv bruk av samlinger omtales i ICOMs paragraf 2.8: Samlinger i aktiv bruk: «Samlingsprinsippene kan omfatte spesielle tilpasninger for samlinger hvor formålet primært er å bevare kulturelle, vitenskapelige eller tekniske prosesser snarere enn enkeltgjenstander isolert sett, eller der gjenstander og prøver stilles sammen for bruks- og undervisningsformål». Aktiv bruk er særlig viktig når gjenstanden vanskelig lar seg formidle uten å demonstrere den immaterielle siden ved den. Motorer er for mange en slik kategori, og kulturminnevernets begrep om vern gjennom bruk kan her brukes som prinsipp. Det samme gjelder for de kulturhistoriske bygningene Museum Vest forvalter og driver formidling i. Bruk må hele tiden balanseres opp mot bevaring i tilfelle der bevaring også er et mål. Objekter som er i aktiv bruk må være klarert for slik bruk. I de fleste tilfeller er objekter i denne kategorien deaksesjonert til rekvisitt. Produksjon av kopier kan også være et godt alternativ for objekter som ikke tåler belastningen bruken vil medføre.

Når det gjelder bruk av verneverdige bygninger, bør slik bruk følge vedtatte verneplaner. En verneplan bør blant annet omfatte rutiner for renhold, grad av belastning som kan aksepteres, typen formål bygget kan brukes til og håndteringen av fast inventar.

2.5.4 Bygningsvern

I 2019 gjennomførte Kulturrådet en kartlegging av museenes bygningsamlinger. Museum Vest rapporterte i denne sammenhengen inn 50 bygninger. Det skulle både rapporteres inn kulturhistoriske bygg Museum Vest har forvaltningsansvaret for og kulturhistoriske bygninger vi driver formidling i, men der en annen part har forvaltningsansvaret. I undersøkelsen ble alle bygningene tilstandsvurdert, gitt et museumsnummer og lagt inn i FDV-modulen i Primus.

Resultatene fra Kulturrådets undersøkelse er gjengitt i rapporten til venstre. Rapporten gir et godt bilde av status for tilstand og innhold i museenes bygningsamlinger. Totalt gir den oversikt over tilstandsgraden til 4510 bygninger og viser statistikk over hvordan bygningene fordeler seg på århundre (antall bygg oppført på 1700-, 1800-, 1900-tallet etc.) og funksjon (antall bygg knyttet til primærfunksjon landbruk, fiske, okkupasjon etc.). Til høyre ses Primus-posten til Kvernpollen (ØM-B.00003), et av Kystmuseet i Øygardens bygg. Hensikten med FDV-modulen i Primus er å kunne registrere drifts- og vedlikeholdsoppgaver utført på bygget i tillegg til juridisk og kulturhistorisk dokumentasjon.

Bygningsvernkonsulent

I strategisk veikart er et av fokusområdene under samlingsforvaltning å «Etablere ordning med bygningsvernkonsulent i samarbeid med vertskommunene». Målsetningen har en historikk i form av et tilsvarende prosjekt gjennomført i perioden 2013-2016. Det ble da testet ut en ordning med bygningsvernkonsulent finansiert i et spleiselag mellom Museum Vest, Hordaland fylkeskommune og de fire kommunene i vår region, Sund, Fjell, Øygarden og Askøy.

Bygningsvernkonsulenten var ansatt i Museum Vest, men skulle i tillegg til arbeid i museene veilede de fire kommunene og privatpersoner i bygningsvernrelaterte spørsmål. Det var et mål med prosjektet at ordningen skulle bli permanent, men for å få dette til etter endt prosjektperiode stilte fylkeskommunen krav til at kommunene medvirket økonomisk. Dessverre var det den gang ikke ønskelig fra kommunenes side å videreføre ordningen, men de siste par årene har både nye Øygarden kommune og Askøy kommune vist interesse for å gjenoppta samarbeidet.

Fra Museum Vests side er det sterkt ønskelig å få reetablert ordningen med bygningsvernkonsulent. Vi har selv et stort behov for økt kompetanse og ressurser til forvaltning av våre egne bygg, men også for å kunne imøtekomme forespørsler fra eksterne aktører som søker til oss for råd innen bygningsvern. Både Museum Vest og kommunene høstet mange erfaringer fra prosjektet som ble avsluttet i 2016, erfaringer som vil kunne brukes for å etablere en bedre organisert tjeneste enn sist. For å nå målsetningen om å etablere ordningen på nytt, kommer Museum Vest i første omgang til å ta initiativ overfor kommunene for å starte en prosess med å se på muligheter både med tanke på finansiering og organisering.

Forvaltning, drift og vedlikehold

Museum Vest har forvaltningsansvar for 14 av de 50 kulturhistoriske bygningene som rapporteres som en del av bygningssamlingen.³ Av disse 14 er 10 en del av Kystmuseet i Øygardens samling. I den kommende planperioden er det et mål å lage en verneplan for bygningene tilhørende Kystmuseet i Øygarden. I planen skal det beskrives hvordan byggene skal forvaltes med tanke på vedlikehold og bruk de kommende årene.

---

³ De 14 bygningene er: BWM-B.00001 Hovudbygninga, BWM-B.00002 Sætra, HER-B.00001 Brakke, NMT-B.00004 Kommandobunkeren i Sandviken, ØM-B.00001 Andreasnaustet, ØM-B.00002 Brøllahuset, ØM-B.00003 Kvernpollen, ØM-B.00004 Nakkjestova, ØM-B.00005 Saltebua, ØM-B.00006 Sauefjøs, ØM-B.00007 Naust, ØM-B.00008 Steinnaust, ØM-B.00009 Strandberg, ØM-B.00010 Tørkehus.

De øvrige bygningene som inngår i Museum Vests bygningssamling er forvaltet av ulike aktører:

- Forvaltningsansvaret for byggene til Norges Fiskerimuseum og Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene ligger hos Bergen kommune. Samarbeidet fungerer godt og Museum Vest følger opp daglig drift og tilsyn med bygningen.
- Torpedobatteriet på Herdla forvaltes av Forsvarsbygg. Drift og tilsyn utføres av Museum Vest. Det er behov for å finne en bedre modell for kommunikasjon med Forsvarsbygg om bruk og vedlikehold av anlegget.
- Fjell Festning forvaltes av Stiftinga Fjell Festning. Samarbeidet mellom stiftelsen og Museum Vest har i mange år vært svært krevende, blant annet på grunn av ulike interesser i utviklingen av anlegget. Det er satt i gang et arbeid med utarbeidelse av en forvaltningsplan for den fredede delen av anlegget, og både Museum Vest og stiftelsen håper planen kan bidra til å skape en felles retning i det videre arbeidet.
- Nordsjøfartsmuseet har ansvar for formidlingen av Selstøkværna og Selstøbuene. Det ble signert ny avtale mellom grunneiere, Øygarden kommune, Telavåg velforening og museet i september 2021. Vedlikeholdet av bygningene skal finansieres av Øygarden kommune, men gjennomføres av Telavåg velforening.

I grenseland mellom forvaltning og drift av bygningene, er det behov for å utarbeide forenklete verneplaner som beskriver rutiner for hvordan bygningene som inngår i samlingene kan brukes og rengjøres. Det er naturlig at dette utarbeides i regi av Museum Vest på grunn av driftsansvaret som i alle tilfeller er overført museet. Samtidig bør slike planer kontrolleres med ansvarlig forvalter for å sikre en god forankring og felles forståelse for bruken av bygget. I planperioden prioriteres det i første omgang å utarbeide en forenklet forvaltningsplan for Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene.

Dokumentasjon

For samtlige av de kulturhistoriske bygningene som inngår i samlingen, ligger det et potensiale for å berike dokumentasjonen omkring byggene. I noen tilfeller haster det å dokumentere bygningene på grunn av tilgangen til informanter. Dette gjelder særlig for torpedobatteriet på Herdla som var operativt frem til 2001. Flere frivillige engasjerer seg i arbeidet med drift og formidling i samarbeid med Herdla Museum. Blant de frivillige finnes det flere som har arbeidet ved anlegget og som vil kunne bidra til en rik dokumentasjon av hvordan anlegget fungerte da det var operativt. Det er et mål at et slikt dokumentasjonsprosjekt blir gjennomført i løpet av planperioden.

Alle bygningene i Museum Vests bygningsssamling er registrert i Primus, men det er lite informasjon knyttet til postene og det bør jobbes med å berike dokumentasjonen. Bygningene vil deretter lettere kunne formidles digitalt gjennom publiseres på Digitalt Museum. For de 14 bygningene Museum Vest har forvaltningsansvaret for, bør også opplysninger om arbeid som gjøres med vedlikehold av bygget registreres under objektposten.

2.5.5 Sikring av kulturhistoriske verdier

Teksten under dette kapittelet er tatt ut av den offentlige versjonen av planen på grunn av sikkerhetshensyn.

2.5.2 Utfordringer

Statusgjennomgangen for bevaringsforhold og -arbeid i Museum Vest gir et bilde der uegnede magasinlokale utgjør hovedutfordringen. Flere av lokalene museumssamlinger oppbevares i har uegnede og til dels kritiske bevaringsforhold.

Utover dette, er det generelt behov for å utarbeide felle rutiner innen bevaring av samlingene og jobbe for å øke kompetansen i hele organisasjonen innen bevaring av ulike typer museumssamlinger.

2.5.3 Mål

Museum Vest har følgende mål for planperioden.

- Oppfølging av Museum Vests magasinplan
- Oppfølging av Sikringsplanen 2019-2023, herunder fornyelse av sikringsplanen innen utgangen av 2023
- Utarbeide rutiner for bevaring av samlingene, herunder rutiner som sikrer god bevaring og sikring av objekter i utstillinger
- Museum Vest skal innenfor planperioden fortsette å sende gjenstander til dagens fellesmagasin og støtte opp om fellesløsninger innen samlingsforvaltning for de konsoliderte museene.
- Forebyggende konservering angår alle ansatte i Museum Vest. Det skal derfor årlig gjennomføres kompetansehevede tiltak innen dette.
- Rutiner og retningslinjer for bevaring skal gjennomgås, og følgende Spectrum-prosedyrer for bevaring av samlinger skal utarbeides og implementeres i løpet av planperioden:
  - Beredskapsplanlegging for samlinger
  - Tilstandsvurdering og analyse

- Skade og tap
- Bevaring og konservering

Kapittel 3 Handlingsplan

Handlingsplanen for perioden 2022-2025 viser tiltak som gjelder hele Museum Vest og hver enkelt avdeling for seg. Planene er utarbeidet med forankring i hoveddokumentet og revideres ved utgangen av hvert år. Handlingsplanen er tilgjengelig her:

[Handlingsplaner Samlingsforvaltning.xlsx](#)